

Reşat BAĞCIOĞLU
Rblecturer Dış Ticaret Eğitimi
Kurucu, Eğitimci
resat.bagcioglu@rblecturer.com

DIŞ TİCARETTEKİ RİSKLER - XV

AKREDİTİFLER İHRACATÇIYI NE KADAR KORUYOR?

Akreditifler; Uluslar arası Ticaret Odaları'nın 2007 yılında revize ederek yürürlüğe koyduğu UCP 600 kuralları, akreditife katılan tarafların sorumluluklarını belirlemekle birlikte, hem ithalatçıyı, hem de ihracatçıyı koruyarak, tarafların UCP 600'a haklı yere güven duymalarını sağlamıştır. Geçen ayki makalemizde akreditif ithalatçıyı ne kadar koruyor üzerinde detaylı açıklamalar ve örneklerimizi ortaya koyduk. Bu ayki yazımızda ise akreditifler ihracatçıyı ne kadar koruyor sorusunu sorup, açıklamalarımızı yapacağız.

Makalemize başlamadan önce Uluslar arası Ticaret Odaları Türkiye Bankacılık Komisyon Başkan değerli arkadaşım Abdurrahman Özalp'in kaleme aldığı yazısını paylaşmak istiyorum.

Abdurrahman Özalp'in yazısı

KOPYA BELGELER VE LOI OLAYI

Sub omni lapide scorpius dormit
Her taşın altında bir akrep yatar

Akreditif : İştirah ile kullanımda
(by negotiation)
Amir banka : I bankası
İhbar bankası : A bankası
İştirah bankası : serbest iştirahlı (free
negotiable, available
with any bank)
Available : At sight
Expiry : İştirah bankası nez
dinde
Tabi olduğu kural :UCP

Amir banka akreditifini açar, A bankası aracılığıyla ihbar eder A bankası, I bankası tarafından açılan akreditifi Lehtara ihbar eder. Lehtar yüklemeyi yaptıktan sonra belgeleri A bankasına ibraz eder. Malların gümrükte beklememesi ve gecikme olmaması için Orijinal taşıma belgesini beyaz ciro (blank endorsement) yaparak direk olarak amire gönderdiğini belirtir. Diğer bakımlardan evraklarının uygun olduğunu sadece orijinal taşıma belgesi yerine kopya ibraz ettiğini belirtir.

Belgelerin iştirah edilebilmesi için amir bankadan yetki istenmesini talep eder. Yani orijinal taşıma belgesi yerine ibraz edilen suretler nedeniyle oluşan rezervin kaldırılması için amir bankaya teleks gönderilmesini ister.

Bunun üzerine A bankası vesaiki inceler, tek rezervin kopya taşıma belgesi olduğuna karar verdikten sonra, amir bankaya bu rezervin kabul edilip edilmediği konusunda mesaj gönderir.

Rezervin kabul edilmesi halinde belgeleri iştirah edeceğini belirtir.

Amir Banka (I) mesajı aldıktan sonra amire ihbar eder ve rezervin kaldırılması konusunda talimat vermesini ister. Amir rezervin kaldırılması konusunda talimat verir. Amir banka (I) bu talimat üzerine A bankasına mesaj gönderir. Rezervin kabul edildiğini ve iştirah edebileceğini bildirir. Bunun üzerine A bankası iştirah eder, belgeleri gönderir ve I bankasından rambursman (ödeme) talep eder.

I bankası 2 gün sonra belgeleri alır ve inceler. Orijinal konşimento yerine suret ibraz edilmesi dışında rezerv olmadığını gören I bankası amirin hesabını borçlandırır, A bankasını ramburse eder.

Amir hesabının borçlandırılmasından iki gün sonra I bankasına müracaat ederek malların geldiğini ancak orijinal konşimentonun henüz gelmediğini ve bu yüzden malların çekemediğini belirterek taşıma şirketine adına kendisine "steamship indemnity" (konşimento garantisi) verilmesini talep eder.

I bankası, amirden zaten mal bedelini aldığını ve lehtara ödemenin gerçekleştirildiğini düşünerek Steamship Indemnity (Letter of Indemnity)(LOI) verir. Hiç bir sakınca görmez.

Bir hafta sonra amir banka (I), bir başka bankadan (X bankası) bir tahsil talimatı alır. Ek'inde 1 poliçe, fatura ve orijinal konşimento vardır. Bank I buna bir anlam veremez, hemen LOI' nin muhataba (ki amir ile aynı kişidir) döner, ancak temas kuramaz. Bunun üzerine X bankasına mesaj gönderir, ithalatçı ile temas kurmadığını, ancak bu bedelin zaten ödendiğini bir sorun olmaması gerektiğini belirtir.

Mesajı alan X bankası kendisine ibraz da bulunan taraftan aldığı bilgilere istinaden bir mesajla I bankasına şunları bildirir; " Bu konşimentonun orijinali elimizde olduğuna göre hak sahibi benim müşterimdir. Anladığımıza göre bankanız düzenlediği "Steamship Indemnity" ile malların çekilmesine aracılık etmiştir. Bu yüzden müşterim mal bedelini temsil eden poliçenin ödenmesini talep etmektedir. Aksi takdirde taşıma firmasına müracaat ederek mal bedeli ve masraflarını isteyecektir."

Bundan sonra I bankası amir tarafından dolandırıldığını anlar. Bu kez I bankası X bankasına; mal bedelini ithalatçı adına ödediğini, ikinci bir kez ödememesi gerektiğini ve özellikle içerisinde sahtekârlık olan böyle bir olayın içerisinde bankanın çekilmek istendiğini belirterek kendi durumunu anlatan bir mesaj gönderir. Ancak sonuçta X bankasının müşterisine (Orijinal B/L'yi elinde bulunduran iyi niyetli hamil) veya Taşıma firmasına ödeme yapmak zorunda kalacaktır.

RİSK: Konşimento Garantisi (Steamship Indemnity, LOI)' nin ikinci bir risktir.

ÇÖZÜM: Konşimento Garantisi (Steamship Indemnity, LOI) veren bankanın bunun için ayrı teminat alması ve risk girişi yapması gerekir. Eğer banka Konşimento garantisini ayrı bir risk olarak değerlendirmez ve risk girişi yapmazsa bu kısım için açıkta kalır. Konşimento garantisi, LOI veya kopya surette ciro veren bir banka daha sonra ortaya çıkabilecek ve elinde orijinal konşimentoları bulunduran iyi niyetli bir hamil nedeniyle Kargo bedelini ikinci bir defa ödemek zorunda kalabilir. Bunlar ayrı ayrı risklerdir. Aynı risk girişi yapılması gerekir. Risk çıkışı ancak Tam takım orijinal belgelerin teslim edilmesi üzerine yapılması gerekir. Mal bedelinin alıcı tarafından ödenmiş olması, kabul edilmesi veya rezerv kabul edilmesi bu riski ortadan kaldırmaz.

Kaynak: Dış Ticarete Sahtecilik ve Dolandırıcılık, Abdurrahman Özalp, 2016, Türkmen Kitabevi

Kendi kitabından alıntı yapılan bu yazısından dolayı Abdurrahman Özalp kardeşime teşekkür ederim.

Bu ayki kendi makalemi paylaşabilirim;

AKREDİTİFLER İHRACATÇIYI NE KADAR KORUYOR ?

Akreditifler taraflar için güvenli ödeme aralarından bir tanesi olsa da ihracatçının daha fazla korunduğu gözden kaçırılmamalıdır.

İhracatçının daha fazla korunduğunun UCP 600'ün ilgili kurallarından anlamak mümkündür;

• Satıcı, akreditifte öngörülen ve alıcı tarafından belirlenen belgeleri bankaya ibraz karşılığında alacağını tahsil emekte, alıcı ise istediği belgelerin kendisine verilmesi karşılığında, akreditif bedelini ödemektedir,

• Bankalar belgeleri sadece dış görünüşleri itibariyle ve makul bir özenle inceleme yükümlülüğü altında olduklarından, belgelerin, örneğin imzaların sahte olmasından ötürü tüm yükümlülük alıcıya ait olacak; malların sevk edilmediği halde sahte bir konşimento düzenlenmiş olsa dahi konşimento dış görünümü itibariyle geçerli ise, ithalatçı akreditif bedelini akreditif bankasına ödemek zorunda kalacaktır.

• Satıcı akreditifte belirlenen belgeleri ibraz etmekle - kural olarak- akreditif bedelini tahsil etme hakkına sahip olmaktadır. Diğer bir deyişle, dış görünüşü itibariyle akreditife uygun belgeleri bankaya ibraz eden satıcı akreditif bankasına -varsa teyit bankasına- karşı bir alacak hakkı elde etmekte; bankanın belgeleri kabul etmeyi reddetmesi veya haksız olarak rezerv koyması halinde dava yoluyla alacağını alabilmektedir.

• İhracatçının bariz bir şekilde korunduğu hususlarından bir tanesi de; gönderilen malların satış sözleşmesi koşullarına uygun olmaması - düşük kaliteli, ayıplı, hasarlı, eksik olması veya başka mal gönderilmesi halinde söz konusu olacaktır. 600 Sayılı Kurallara göre akreditif sadece belgelere dayandığından; bankaların yükümlülükleri hiçbir şekilde malları ilgilendirmediklerinden, alıcının mallar açısından önemli bir risk taşıdığı görülmektedir.

• Malların alıcı tarafından kabulüne bağlı bir akreditif açılmayacaktır. Bankalar malın uzmanı ve eksperini alamazlar. Maldan anlamazlar. Malın depolanması, sigortalanması, incelenmesi gibi şartları akreditif şartlarına yazamazlar. Hiçbir şekilde malların kontrolü ve incelenmesi koşulları akreditifte madde olarak yer alamaz. Keza alıcı akreditif koşulları arasında, malların satış sözleşmesine aykırı olması halinde zararlarını karşılamak üzere ve satıcının yükümlülüklerinin garantisini bir banka teminat mektubuna da yer verebilecektir. Bu madde sadece ihracatçının değil, bankaların da işlerini kolaylaştırmaktadır.

• İthalatçı temerrüde düşerse bile, ödeme yapan banka, teyit bankası, akreditifi açan banka ödeme yapmakla yükümlü olduğu için kredi riskini azaltır. Akreditifler ihracatçının ihtiyaçlarına göre uyarlanabilir, bu nedenle adil ve yasal olarak bağlayıcı oldukları sürece şartlar ve koşullarda esneklik sağlar. İhracatçının kanıt olarak belgeleri sunması gerektiğinden, bir ihracat akreditifi, ihracatçının, malın ve belgelerin ithalatçıya ulaşmadan önce ödemeyi almasını sağlar. Bu yetenek, ihracatçının nakit akışını iyileştirir.

Bir akreditifin ihracatçıyı koruduğu hususlar oldukça fazladır. Yukarıda saydığımız sadece birkaç maddesidir. Bunlardan en dikkat çeken ise;

Bankalar belgeleri sadece dış görünüşleri itibariyle ve makul bir özenle inceleme yükümlülüğü altında olduklarından, belgelerin, örneğin imzaların sahte olmasından ötürü tüm yükümlülük alıcıya ait olacak; malların sevk edilmediği halde sahte bir konşimento düzenlenmiş olsa dahi konşimento dış görünümü itibariyle geçerli ise, ithalatçı akreditif bedelini akreditif bankasına ödemek zorunda kalacaktır.

maddesidir.

İthalatçının elinin kolunun bağlandığı ve ihracatçının kafasında gerektiğinde tilkilerin dolaşmasına olanak tanıyan bu maddede ihracatçı malları yüklediği halde, yüklenmiş gibi göstererek sahte bir konşimento veya yükleme belgesi ile birlikte, diğer vesaiiki bankasına ibraz ettiğinde, bankaların bu konşimentonun sahte olduğuna dair bir iddiası söz konusu olamayacaktır. Belgeler şekil ve şart itibariyle akreditifteki koşullara yeknesaklık sağlıyorsa, bankalar ödeme şartlarındaki hususları yerine getirmek ve ihracatçıya ödeme yapmak zorunda kalacaktır.

Sizce bu husus düşüncelerinde tilki dolaşan ihracatçının ekmeğine yağ sürmez mi ?

Hem günümüzde, hem de bankacılık yıllarında benzer vakalar karşımıza çıkmıştır. UCP 600'un ilgili maddesi tam anlamıyla ihracatçı korumaktadır;

ICC UNIFORM CUSTOMS AND PRACTICE FOR DOCUMENTARY CREDITS 2007 REVISION ICC'NİN AKREDİTLERE İLİŞKİN YEKNESAK USULLER VE UYGULAMA KURALLARI 2007 REVİZYONU MADDE 5

Mallar, Hizmetler veya Yapılan İşler Karşısında Belgeler Bankalar belgelerin ilişkili olabileceği malları, hizmetleri veya yapılan işleri değil, belgeleri göz önünde bulundurarak (belgeler üzerinden) işlem yaparlar.

Bu madde açıkça; Akreditifin tarafı olan bankalar mallarla değil, malları temsil eden belgelerle ilgilenir ve akreditif şartlarında talep edilen belgelerin uygun bir şekilde ibraz edilmesiyle, ödemeyi yapar. Belgeler dışında mallarla ilgilenmezler, malı yerinde görmezler belgelerin temsil ettiği malı konteynerde, gemide veya depoda görmezler. Bankacılar malı görse de maldan anlamazlar

İşte ihracatçının elini güçlü kılan maddeler.

AKREDİTİF İHRACATÇIYI HER ZAMAN KORUYOR MUDUR ?

Sub omni lapide scorpius dormit
Her taşın altında bir akrep yatar

Elbette sürekli olarak ihracatçıyı koruyup ithalatçıyı yerden yere vurmuyor. İhracatçının bileğinin büküldüğü yerler de olacaktır.

Akreditifte ihracatçının elini güçlü kılan veya zayıflatan hususlar;

- Akreditifteki koşullar,
- Ödeme hususları,
- Ülke ve banka riskleri,
- Akreditifin teyidli veya teyidsiz oluşu,
- İhracatçının akreditif konularına tam vakıf olamaması,
- Rezerv

Akreditifteki koşullar

Her ne kadar akreditif koşulları ithalatçı ve ihracatçının ortak kararları olsa da, bazı koşullar vardır ki ihracatçı malını satma pahasına riskli koşulları kabul etmek zorunda kalıyor. Bu koşulların neler olabileceği konusunda çeşitli örnekler verilmesi mümkün olsa da en çarpıcı olan madde şu olabilir;

Mal bedelinin % 80'ni uygun evrakların negoşe bankasına ibrazı, evrakların doğruluğunun kabulü ve negoşe bankası tarafından evrakların doğru olduğu, kabul edildiği ve evrakların kurye şirketi ile amir bankaya gönderildiğini bildiren bir swift mesajının amir bankaya gönderilmesi tarihini izleyen 5 iş günü sonrasında ödenecek, bakiye % 20 ise malların ithalatçının ülkesine varması, gümrükleme işlemlerinin yapılması, malların ithalatçının belirleyeceği bir gözetim şirketi tarafından gözetim yapılması, gözetim sonucu verilecek raporda malların spektlerinde, ithalatçı firma ile ihracatçı firma arasında imzalanmış bulunan alım satım kontratında belirlenen koşullara uygun olması halinde bakiye bedel amir banka tarafından uygun olan bir tarihte transfer edilecek, gözetim sonucu malların spektlerinde yaşanacak olası bir problemde bakiye bedelin ne kadarının gönderileceği veya gönderilmeyeceği alıcı ve satıcı arasında çözülmesi gereken bir konu olacaktır.

Böyle bir akreditif koşulu daima ihracatçının aleyhine işler. Böyle bir maddenin bir akreditifte yazılı olması ve ihracatçı tarafından bu maddenin kabul görmesi, büyük olasılıkla ihracatçının parasının bakiyesini alamayacağı anlamına gelmez mi? Bu akreditif şartı masum gibi görünse de ithalatçı tarafından ortaya atılacak art niyetli fikirlere açıktır. Böyle bir maddenin var olduğu bir akreditifte çoğu kez ithalatçı mal bedelini ödememe yolunu seçmektedir.

Bir akreditifte ne kadar çok detay ve koşul var ise, akreditifte ihracatçının hata yapma olasılığı o kadar fazla olur. İhracatçının elini zayıflatan bu maddelerin ihracatçı tarafından iyi analiz edilmesinde yarar vardır.

Beterin beteri var. Hatta yukarıdaki madde yerine akreditifte şu husus yer alsaydı ne olurdu sizce;

İşte böyle bir maddenin var olması ihracatçının elinin tamamen zayıf kaldığının göstergesidir. Böyle bir maddenin yazılması ihracatçıyı hiç korumaz. Böyle bir maddenin var olması buram, buram art niyet art niyet kokmaktadır. İhracatçı her koşulda para kaybeder.

Mal bedelinin % 80'ni uygun evrakların ihbar bankasına ibrazını müteakip evrakların kontrolü ve kabulü için amir bankaya gönderilmesini, evrakların doğruluğunun kabulü amir banka tarafından teyid edilmesinden, amir bankanın vereceği talimat doğrultusunda akreditif bedelinin % 80'i 5 iş günü valörle transfer edilecek, vesaike rezerv olması durumunda amir banka ödemeye ait hiç bir sorumluluk üstlenmeyecek, rezervli evrakların akibeti konusunda ithalatçıya / amire müracaat edecek, amir tarafından rezerv kabul görmesi halinde bankamız rezerv masrafları tenzil edildikten sonra bakiye bedel ihbar bankasının hesaplarına ihracatçıya ödeme yapılmak üzere gönderilecek, bakiye % 20 ise malların ithalatçının ülkesine varması, gümrükleme işlemlerinin yapılması, malların ithalatçının belirleyeceği bir gözetim şirketi tarafından gözetim yapılması, gözetim sonucu verilecek raporda malların spektlerinde, ithalatçı firma ile ihracatçı firma arasında imzalanmış bulunan alım satım kontratında belirlenen koşullara uygun olması halinde bakiye bedel amir banka tarafından uygun olan bir tarihte transfer edilecek, gözetim sonucu malların spektlerinde yaşanacak olası bir problemde bakiye bedelin ne kadarının gönderileceği veya gönderilmeyeceği alıcı ve satıcı arasında çözülmesi gereken bir konu olacaktır.

Rezervli evraklar akreditif amiri tarafından kabul edilmez ise, bankamızın bu akreditifle ilgili vermiş olduğu tüm sorumluluklar ortadan kalkacak, bankamız hiçbir sorumluluk almamak üzere evrakları ihbar bankasına iade edecek ve bu akreditif dosyası kapatılacaktır.

Akreditifte yazılan her karışık detay, ihracatçımızın elini zayıflatır.

REZERV İHRACATÇININ GÜCÜNÜ ZAYIFLATIR

Akreditifte taraf olarak yer alan ihracatçının malını sevk edip, akreditifte talep edilen vesaike işтира bankasına ibrazını müteakip veya amir banka tarafından vesaike üzerinde bulunan bir rezerv olması ve düzeltilememesi halinde ihracatçının gücünün ciddi anlamda zayıflayacağı durum ortaya çıkacaktır. Rezerv dış ticaretteki akreditifli işlemlerde hafife alınmaması gereken asli bir risktir.

Gerek rezerv, gerekse karışık detaylar içeren akreditifler, teyid konuları ile ülke riskleri ihracatçı için her zaman risk olmaya devam eder. Akreditifli işlem olmasına rağmen, ihracatçının akreditif koşullarına tam olarak hakim olamayışı, vesaike rezerv konulmasının neden olduğu sorunlar dolayısı ile pek çok ihracatçı mal bedelini dahi almaktan yoksun kalmıştır.